

[Poul Møller.]

stå os i konkurrencen — det er vigtigt, det er betydningsfuldt for vor levestandard, for vort materielle niveau, det er betydningsfuldt, om vi er dygtige nok til at klare os — men de betænkeligheder, der i fremtiden, tror jeg, vil møde os stærkest her i landet, det er betænkelighederne af kulturel og national karakter, og jeg vil gerne gøre nogle få bemærkninger herom, for jeg tror, at de ofte i den markedsøkonomiske debat har været overset; dér har det jo været spørgsmål om priser, om afsætningsvilkår, medens derimod, så længe det hele værk var forbeholdt den mere økonomiske, ofte ekspertmæssige diskussion, de nationale, de kulturelle problemer blev skudt i baggrunden, i hvert fald i dette høje tingsdebat og i vid udstrækning i diskussionen rundt omkring i landet.

Jeg anerkender fuldt ud dem, der tænker på vort lands kultur, og dem, der er optaget af at kunne bevare et dansk kulturpræg. Jeg respekterer disse menneskers frygt for, at det danske særpræg vil kunne forgå i en europæisk ensartethed. Det er klart, at går man ind i et stort Europa, et fællesmarked med fri bevægelighed af arbejdskraft, med fri etableringsret i alle de europæiske lande, ja så er der en umiddelbar fare for, at der efterhånden vil ske en sådan sammenblanding af de europæiske folk, at deres særpræg forsvinder. Men jeg tror ikke, at denne fare er så stor, som den vil blive gjort til i debatten fra deres side, der er modstandere af det skridt, vi nu tager. Jeg har set folk, der har bevaret deres særpræg trods megen fri udveksling af arbejdskraft med andre folk; trods megen fri etableringsret, trods frie indvandrevilkår har de alligevel bevaret det; trods det at helt fremmede racer er blandet op i dem gang på gang, er særpræget alligevel bevaret. Vort eget land har jo i sin historie haft store indvandring i tidligere tider. Det var med til at forme vor kultur, det var måske med til at give den en drejning, men det var da ikke med til at fjerne den danske kultur med vort særpræg; det skabte nuancering, men det medførte ikke, at kulturen forsvandt herhjemme, at særpræget forsvandt. Jeg forstår ikke, at vi ikke i øvrigt selv er herre over vor kulturelle udvikling, fordi vi underskriver Romtrak-

taten. Jeg tror på, at kulturværdier bevares, hvis man er dem bevidst og vil bevare dem. Det sker ikke ved at udelukke andre, det sker ikke ved toldgrænser, men det beror på en egen folkelig kraft og vilje. Er der ikke folkelig kraft og vilje til at bevare et lands kulturelle særpræg, så bevares det ikke, uanset om man fortsætter med at opkræve told og opretholder en hermetisk tillukket statsgrænse for indvandring nede ved Kruså.

Imidlertid, hvad er dansk i vor kultur, og hvad er europæisk? Der tales i denne tid fra visse sider, som om dansk kultur var noget, der var upåvirket af og uden sammenhæng med europæisk kultur. Med det er jo langt fra tilfældet. Ingen kan i virkeligheden sige, hvad der er europæisk i vor kultur og hvad der er eget, originalt dansk særpræg. Ansgar og Luther, var det ikke navne, der betød noget for kristendommens udvikling i Danmark? Er renæssancen ikke kommer syd fra til Danmark med dens genoplivelse af det antikke Athens frihedsideal og frihedstanker og det antikke Roms retssynspunkter? Humanismen, Erasmus af Rotterdam, er det navne, er det begreber, der er skabt af Danmark? Det er det ikke, men har de alligevel ikke været af afgørende betydning for den kultur, vi har? Den franske revolutions frihedsideal — er det da sådan, at vi her går ind i et samarbejde med europæiske lande uden frihedsideal, har det ikke i høj grad netop været fra visse af de europæiske lande, vi har fået vore frihedsideal, at vi har fået vore tanker om menneskerettighederne?

Det er for mig at se en stor betryggelse ved denne vurdering, at Storbritannien er med, for også meget af det, der er ædlest i dansk kultur, stammer fra engelske og britiske traditioner, fra britisk respekt for det enkelte menneske, som vi kan finde tilbage til i Habeas Corpus Act'en i det 17. århundrede, og dets frihedstankegang, som man finder den udtrykt allerede i det 13. århundrede i det store frihedsbrev.

Derfor forekommer det mig, at man forenkler den kulturdiskussion om det, vi er i færd med at foretage os, på en måde, som ikke er rimelig og ikke tilladelig. Hvem tør sige, at det udviklingspræg, vi har fået udefra, var uden betydning? Disse strømninger